DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION[1])

Lønforhøjelserne for arbejdere og tjenestemænd og statsstøtten til landbruget, der er gennemført i forårsmånederne, regnes at ville bevirke, at de samlede pengeindkomster, som vil stå til befolkningens rådighed i 1961, vil blive henimod 10 pct. større end i 1960. Da denne forøgelse af pengeindkomsterne finder sted i en tid, hvor hele befolkningen allerede er i arbejde, er det tvivlsomt, om produktionen vil kunne forøges tilsvarende. Der må regnes med en tendens til prisstigning, men da en del af den forøgede efterspørgsel vil vende sig mod udenlandske varer (og indenlandske varer, der ellers kunne eksporteres), må der også ventes et forøget underskud på vare- og tjenestebalancen over for udlandet og dermed en nedgang i valutareserven. I denne situation har nationalbanken den 23. maj forhøjet diskontoen med 1 pct. til den meget høje sats 6½ pct., medens regeringen i betragtning af den relativt store valutabeholdning vil afvente udviklingen i sommermånederne, inden den eventuelt skrider til finanspolitiske indgreb for at genoprette ligevægten.

DE NYE OVERENSKOMSTER PÅ ARBEJDSMARKEDET

Skønt forhandlingerne mellem arbejdsmarkedets parter om nye overenskomster til afløsning af de gamle 3-årige, der udløb pr. 1. marts i år, begyndte allerede i november 1960, lykkedes det først i løbet af april og maj at bringe overenskomstforholdene i orden for perioden indtil 1. marts 1963, idet man nu er vendt tilbage til 2-årige overenskomster. Når det denne gang viste sig overmåde vanskeligt for parterne at komme til rette om nye overenskomster, var en vigtig grund arbejdsmandsforbundets krav om, at ingen arbejder måtte have en ugeløn på mindre end 250 kr. Den 21. marts var man dog kommet så vidt, at forligsmanden kunne fremsætte mæglingsforslag for 7 af de 8 grupper, hvori overenskomstområdet er opdelt – den 8. gruppe er handels- og kontorfagene – men da afstemningsresultaterne forelå den 8. april, var mæglingsforslaget kun vedtaget af begge parter i grupperne 2–6, medens det var forkastet af arbejderne i jern- og metalindustien (gruppe 1) og i transportgruppen (gruppe 7). Herefter trådte de varslede strejker inden for disse to områder i kraft, i transportgruppen (ca. 15.000 mand) den 11. april og i jern- og metalindustrien

[1]) Se også tabelbilaget bag i hæftet.

(ca. 100.000 mand) den 12. april. Efter nye forhandlinger blev et revideret mæglingsforslag for »jernet« godkendt af parterne den 4. maj, men transportstrejken fortsatte til den 15. maj, da et af arbejderne vedtaget, men af arbejdsgiverne forkastet revideret mæglingsforslag blev ophøjet til lov. Forinden var et mæglingsforslag for handels- og kontorgruppen blevet enstemmigt vedtaget af begge parters kompetente forsamlinger.

Ifølge mæglingsforslaget af 21. marts nedsættes arbejdstiden på 2. skiftehold fra 45 til 42 timer med lønkompensation, men i øvrigt er arbejdstiden i den nye overenskomstperiode uforandret 45 timer om ugen. Hvad angår de generelle bestemmelser om lønforbedringer er hovedindholdet af mæglingsforslaget af 21. marts for grupperne 2–7 følgende.

Inden for normallønsområderne forhøjes den overenskomstmæssige timeløn med 40 øre for mænd og 35 øre for kvinder, og herudover ydes der medlemmer af arbejdsmandsforbundet og Kvindeligt Arbejderforbund et særligt tillæg på henholdsvis 25 og 15 øre i timen. For disse to og et par andre forbund sker der desuden en indregning af lavlønstillægene, gnstl. ca. 12 øre pr. time, på de overenskomstmæssige normal- og minimallønsatser. Minimallønnen forhøjes med 45 øre i timen for mænd og 40 øre for kvinder, og de personlige lønninger inden for minimallønsoverenskomstområdet forhøjes med 30 øre i timen for både mænd og kvinder, dog må den samlede forhøjelse pr. time ikke overstige 45 øre for mænd og 40 øre for kvinder. Til forhøjelse af akkordsatserne stilles der 15 mill. kr. til rådighed, svarende til 5–6 pct. Skifteholdsbetalingen for 2. og 3. skift og søgnehelligdagsbetalingen forhøjes, og med hensyn til dyrtidsreguleringen bestemmes, at den skal ske efter særpristallet med juli 1949 som basis. De nuværende dyrtidstillæg svarer til et pristal på 148. Ved udsving over 148 reguleres dyrtidstillægget såvel i opad- som nedadgående retning for hver fulde 3 points, særpristallet for januar og juli stiger eller falder, med 9 øre pr. time for voksne arbejdere, men ved udsving under 148 reguleres ved stigninger og fald for hver fulde 2 points, og reguleringen sker med 5 øre pr. time, for kvinder ved udsving i nedadgående retning dog kun 3.3 øre pr. time.

I jern- og metalindustrien forhøjes ifølge det oprindelige mæglingsforslag mindstelønnen med 36 øre i timen og overtidsbetalingen med ca. 25 pct., men ved tillægget til mæglingsforslaget er mindstebetalingen yderligere forhøjet med 9 øre pr. time. Af de forbedringer for arbejderne i transportgruppen, der indeholdes i det reviderede mæglingsforslag, som den 15. maj blev ophøjet til lov, kan bl.a. nævnes et særligt tillæg på 10 øre i timen til alle tidlønnede mænd under hensyn til, at arbejderne i denne gruppe har ringere adgang til akkordarbejde end arbejderne i de øvrige grupper. I tilslutning til det supplerende mæglingsforslag for transportgruppen havde LO på samtlige implicerede forbunds vegne erklæret, at forbedringerne

ikke af forbundene måtte benyttes som udgangspunkt eller til støtte for yderligere lønfremstød, men dette protokollat er ikke medtaget i loven af 15. maj.

Den samlede lønstigning efter det oprindelige mæglingsforslag blev anslået til 217 mill. kr. årligt for så vidt angår Dansk Arbejdsgiverforenings medlemmer. Selv om arbejdsmændenes krav om mindst 250 kr. om ugen ikke blev opfyldt, synes de nye overenskomster dog at indeholde en relativ større forbedring for ikke-faglærte end for faglærte. Adderes forhøjelsen af den overenskomstmæssige timeløn på 40 øre, det særlige tillæg på 25 øre og det indregnede lavlønstillæg på ca. 12 øre samt forhøjelsen af søgnehelligdagsbetalingen, der svarer til 3 øre pr. time, kommer man op på ialt ca. 80 øre i timen eller ca. 36 kr. om ugen. Det må dog her tages i betragtning, at hvor der som i jern- og metalindustrien arbejdes under det såkaldte bevægelige lønsystem er adgang til lønforhøjelser i overenskomstperioden, ligesom det endnu synes uafklaret, om arbejdsgiverne kan modregne »lønglidning«, hvor en sådan har fundet sted i den foregående overenskomstperiode.

Den nye overenskomst for handels- og kontormedhjælperne omfatter direkte ca. 35.000 ansatte, men virkningerne vil brede sig over langt videre områder, og den samlede lønstigning anslås til ca. 150 mill. kr. Overenskomsten indeholder en ny minimallønskala med betydeligt forhøjede satser, og som noget nyt er der indført et firma-anciennitetstillæg, således at der efter 3 års beskæftigelse inden for samme firma eller arbejdsplads skal ydes 25 kr. mere om måneden og efter 5 års beskæftigelse yderligere 25 kr. eller i alt 50 kr. Såfremt en funktionær ifølge den nye minimallønskala skal have et løntillæg incl. firma-anciennitetstillæg på mere end 80 kr. pr. måned, skal alene de 80 kr. udbetales straks, medens restbeløbet udbetales fra 1. marts 1962. Den maksimale forhøjelse pr. 1. marts 1961 udgør således 80 kr., og det er samtidig bestemt, at alle personlige lønninger skal forhøjes med mindst 65 kr. pr. måned.

STATSTØTTEN TIL LANDBRUGET

På landbrugsområdet, herunder mejerier og slagterier, var arbejdsgiverne i og for sig rede til at opfylde arbejdernes lønkrav, som de anslog til ca. 182 mill. kr. årligt, men ligesom i 1958 krævede de fuld kompensation for stigningen i lønudgifter og herudover en forbedring af erhvervets stilling, som kunne råde bod på de senere års tilbagegang i forhold til de øvrige erhverv. Landbrugets nye forhandlingsorgan, Fællesudvalget for Landbrugets arbejdsøkonomiske Spørgsmål, i daglig tale kompensationsudvalget, krævede 550 mill. kr., husmandsforeningerne, der ikke er repræsentetret i kompensationsudvalget, 416 mill. kr., og landbrugsminister Skytte tilbød i første omgang 300 mill. kr. Forhandlingerne førte ikke i første

runde til enighed, men efter at landbruget fra 8. maj havde gennemført en næsten 100 pct.s effektiv leveringsstandsning for mælk og kreaturer – på svineslagterierne var arbejderne gået i strejke den 4. maj – sluttede regeringen og landbrugets forhandlere den 10. maj aftale om en række foranstaltninger, som senere er blevet lovfæstet ved en forlængelse af kornordningen og ændringer i loven om afsætning af danske landbrugsvarer, den såkaldte bemyndigelseslov.

Den væsentligste del af den støtte, landbruget således har opnået, har form af direkte tilskud af statskassen. For det første oprettes der et »rationaliseringsfond«, hvortil staten i hvert af årene 1961–62 og 1962–63 yder et beløb på 250 mill. kr. Dette beløb anvendes dels til refusion af landbrugets amtsskatter, dels kommer det til udbetaling til de enkelte landbrugere i form af et tilskud på 80 kr. pr. ko og – for de mindre landbrugsejendommes vedkommende – et tilskud pr. ejendom på 200–800 kr. Endvidere yder staten årligt i hvert af de to år 75 mill. kr. til eksportfremmende foranstaltninger og 50 mill. kr. til billiggørelse af kunstgødning. De direkte statstilskud andrager således 375 mill. kr. årligt. Herudover vil der blive gennemført en hjemmemarkedsordning for flæsk, som regnes at ville give landbruget en merindtægt på 50 mill. kr. årligt. Det lovmæssige grundlag for en sådan ordning er skabt ved en ændring i bemyndigelsesloven, hvorefter der er åbnet adgang til for slagtede svin og svineprodukter at opkræve højere afgifter på hjemmemarkedet end ved eksport.

Hvad angår kornordningen for 1961–62, er såvel de priser, der betales for rug og hvede (henholdsvis 47 og 49 kr. pr. 100 kg), som de basispriser, der danner grundlag for udligningsafgifter på foderkorn m.m., uforandrede i forhold til kornordningen for 1960–61. Kornordningen har medført, at produktionen af rug og hvede trods en indmalingsprocent på 100 langt har oversteget brødkornsbehovet med det resultat, at staten har haft store tab ved salg af overskudsbeholdningerne til foderbrug. Da brødkornsarealerne i år viser ny stigning, er der udsigt til en yderligere forøgelse af brødkornsoverskuddet og af statens tab ved realisation af overskudsbeholdninger.

STATSFINANSERNE

Tilskuddet til landbruget og andre store udgiftsstigninger har med et slag ændret den finanspolitiske situation. For finansåret 1961–62 var der regnet med et kasseoverskud på 425 mill. kr., noget lignende som i 1960–61, men efter den seneste udvikling vil dette overskud ifølge finansministerens skøn blive forvandlet til et underskud på 155 mill. kr. Den største udgiftsforøgelse – bortset fra støtten til landbruget – skyldes forhøjelsen af statstjenestemændenes lønninger med 40 overenskomstportioner eller ca. 14 pct. fra 1. april, hvilket giver en merudgift på 240 mill. kr. Endvidere kan

nævnes, at der til forhøjelse af folke-, invalide- og enkepensioner vil medgå 50 mill. kr. I øvrigt vil forhøjelsen af statstjenestemændenes lønninger blive efterfulgt af tilsvarende lønforhøjelser for de kommunale tjenestemænd m.v.

LANDBRUGET

Den animalske landbrugsproduktion har i de første 5 måneder af 1961 ligget på et noget lavere niveau end i samme periode i fjor. Mængdeindekset viser en nedgang på mellem 3 og 4 pct., og værdien er formindsket tilsvarende, idet virkningen af højere priser for svin, æg og ost er opvejet af virkningen af lavere priser for smør.

Den animalske landbrugsproduktion.

	Januar–maj		
Mill. kg	1960	1961	Ændring i pct.
Mælk	2357	2328	÷1,2
Smør	74,1	70,7	÷4,6
Ost	48,8	50,9	+4,3
Æg	65,5	55,9	÷14,6
Okse- og kalvekød	110,0	92,8	÷15,6
Svinekød og flæsk	273,3	261,7	÷4,2
Mængdeindeks for den animalske landbrugsproduktion (1955 = 100)	118	114	÷3,4
Værdi, mill. kr.	2766	2663	÷3,7

For mælkeproduktionens vedkommende indskrænker nedgangen sig til ca. 1 pct., og både i april og maj var produktionen større end i de samme måneder i fjor. For smørproduktionen var nedgangen noget stærkere, men til gengæld har osteproduktionen ligget højere end i 1960. Ægproduktionen er formindsket med ca. 15 pct., og det samme gælder produktionen af okse- og kalvekød. Også svineslagtningerne viser tilbagegang, men med den stærke vækst, der har været i svinebestanden, må der ventes en betydelig stigning i produktionen af svinekød og flæsk i de kommende måneder. Ifølge tællingen den 27. maj var den samlede svinebestand steget til over 6.8 mill. stk., 900.000 flere end på samme tid i fjor, og antallet af søer var forøget med næsten 120.000 til 783.000. Alene fra begyndelsen af april til slutningen af maj viste antallet af første gang drægtige søer en stigning på 35.000. Det må her tages i betragtning, at forholdet mellem flæske- og bygpris, der er en betydningsfuld faktor for svineavlens rentabilitet, har udviklet sig overordentlig gunstigt i det sidste år. Medens det i 1. kvartal 1960 var 8.66, var det i 1. kvartal i år steget til 10.25. I slagterikredse ser man med ængstelse på den kommende udbudsforøgelses

virkninger på priserne, og i et forsøg på at standse stigningen i svinebestanden betalte slagterierne i tiden fra 12. juni til 1. juli en præmie på 1 kr. pr. kg for højdrægtige søer.

Eksporten af de vigtigste landbrugsprodukter.

	Mængde Januar-maj		Værdi Januar-maj	
	1960 1000 stk.	1961 1000 stk.	1960 Mill. kr.	1961 Mill. kr.
Levende hornkvæg	149,8	159,3	197,8	203,3
Heraf til:				
Vesttyskland	140,3	119,1	183,3	160,7
Holland	5,7	8,8	7,4	11,6
Levende Svin (Vesttyskland)	62,8	64,0	35,6	36,6
	Mill. kg	Mill. kg		
Okse- og kalvekød	32,8	17,4	167,8	86,2
Heraf til:				
Vesttyskland	4,2	2,8	22,1	15,7
Sverige	2,3	5,9	8,9	24,7
Italien	22,2	0,8	112,9	4,6
Flæsk og svinekød	132,2	122,0	545,6	552,2
Heraf til:				
Storbritannien	122,1	105,7	505,0	471,9
Frankrig	0,1	9,6	1,0	43,8
Slagtet fjerkræ	14,0	18,8	67,5	91,9
Heraf til Vesttyskland	11,6	16,0	55,2	77,2
Smør	52,2	45,5	307,8	255,3
Heraf til:				
Vesttyskland	2,0	1,0	16,1	5,8
Storbritannien	45,9	38,8	264,0	215,2
Ost	31,1	30,3	131,8	129,2
Heraf til:				
Vesttyskland	15,8	15,2	58,1	57,3
Storbritannien	4,8	4,1	22,2	19,5
Æg	40,3	30,5	129,7	117,6
Heraf til:				
Vesttyskland	31,5	24,5	100,6	93,1
Storbritannien	1,3	1,6	3,8	6,9
Schweiz	1,6	1,5	5,2	5,7

Eksporten af animalske landbrugsvarer har i månederne januar-maj indbragt 1645 mill. kr., hvilket var godt 100 mill. kr. mindre end i samme tidsrum i fjor. På grund af lukningen af det italienske marked er eksporten af okse- og kalvekød blevet halveret, og også smøreksporten viser betydelig nedgang, stærkere i værdi end i mængde. Det omvendte er tilfældet for ægeksporten, hvor en nedgang i den eksporterede mængde på ca. 25 pct. takket være de højere priser kun har medført et fald i eksportværdien på

ca. 10 pct. Som det fremgår af ovenstående tabel, er slagtet fjerkræ blevet en ret betydelig eksportartikel med Vesttyskland som hovedaftager.

INDUSTRIEN

Antallet af ansatte arbejdere i industrien har i den forløbne del af 1961 ligget på samme niveau som i 1960, men strejkerne i april og maj medførte en betydelig nedgang i beskæftigelsesindekset, der bygger på antallet af faktisk udførte arbejdstimer. For de to måneder i gennemsnit lå det samlede beskæftigelsesindeks 14 pct. lavere end i fjor, medens det i gennemsnit for 1. kvartal viste en stigning på 3 pct. I de direkte strejkeramte grupper jern- og metalindustrien og transportmiddelindustrien androg nedgangen i april-maj 33 pct., men også i de fleste andre grupper var beskæftigelsen mindre end i den tilsvarende periode i fjor.

Eksporten af industriprodukter, herunder kød- og mælkekonserves, har i månederne januar–maj indbragt næsten 2 milliarder kr., ca. 100 mill. kr. eller 5 pct., mere end i de pågældende måneder i fjor. Majtallene er på nogle områder – det gælder først og fremmest maskineksporten – tydeligt påvirket af strejkerne, og den samlede industrieksport var ca. 50 mill. kr. mindre end i maj 1960. Trods strejken viser maskineksporten dog for hele 5 måneders perioden en stigning i forhold til 1960 på 4 pct., og også eksporten af en række andre vigtige varer har ligget højere end i fjor. I kemikaliegruppen er eksporten forøget med ikke mindre end 23 pct.

Ved bedømmelsen af eksportudsigterne rejser sig spørgsmålet, om lønforhøjelserne vil medføre en omkostningsstigning, som gør den danske industri mindre konkurrencedygtig. Svaret vil bl.a. afhænge af, om lønnen

Beskæftigelsesindeks for industrien.[1])

Procentvis stigning fra tilsvarende periode det foregående år.

	1. kvt. 1960	2. kvt. 1960	3. kvt. 1960	4. kvt. 1960	1. kvt. 1961	April–maj 1961
Næringsmiddelindustri	2	2	5	3	4	÷1
Tekstilindustri	5	1	÷1	÷7	÷1	÷5
Fodtøjs- og beklædningsind.	3	0	÷3	÷2	0	÷3
Træindustri	12	9	4	2	÷1	÷7
Papir- og grafisk industri	5	5	2	3	3	1
Kemisk industri	1	÷1	÷2	÷1	2	0
Sten-, ler- og glasindustri	17	10	4	4	6	0
Jern- og metalindustri	14	10	7	2	2	÷33
Transportmiddelindustri	2	1	÷2	÷1	2	÷34
Industri i alt	8	5	3	2	3	÷14
Heraf:						
Konsumvarer	5	4	3	0	1	÷5
Produktionsmidler	11	6	3	2	4	÷24

[1]) På grundlag af antal faktisk udførte arbejdstimer.

Industrieksporten.

Mill. kr.	Januar-maj 1960	Januar-maj 1961	Stigning i pct.
Kød- og mælkekonserves	259	275	6
Sukker	5	3	÷46
Drikkevarer	43	40	÷6
Animalske og vegetabilske olier og fedtstoffer	44	35	÷21
Kemikalier	165	203	23
Tekstil og beklædning	128	138	7
Jern- og metalvarer	98	114	16
Maskiner	551	571	4
Skibe, nye	96	101	5
Skibe, brugte	42	30	÷30
Øvrige industriprodukter[1]	465	480	3
I alt	1896	1990	5

[1]) Heri medregnet varer af træ, kautsjuk og ikke-metalliske mineraler samt instrumenter, møbler m.v.

stiger stærkere eller svagere i de lande, med hvilke vi skal konkurrere på eksportmarkederne, men også af produktionsapparatets tilstand. I denne henseende er det formentlig af betydning, at investeringerne i industrien for tiden befinder sig i stærk vækst, idet det må antages, at der foregår en modernisering, som virker i retning af at billiggøre produktionen.

Der foreligger nu en opgørelse for 1960 over investeringerne i de industrivirksomheder, der indgår i den årlige produktionsstatistik, og som i 1959 gnstl. beskæftigede mere end 25 arbejdere. I disse virksomheder androg de samlede investeringer i 1960 1102 mill. kr., næsten 40 pct. mere end i 1959, da de beløb sig til 795 mill. kr. For at give et begreb om størrelsesordenen af den samlede industris investeringer har man foretaget en opregning – som dog er behæftet med betydelig usikkerhed – og herefter skulle den samlede industries investeringer være steget fra 971 mill. kr. i 1959 til 1341 mill. kr. i 1960. Efter de oplysninger, der er indhentet vedrørende investeringsplanerne, vil investeringerne i industrien i 1961 blive af et lignende omfang som i 1960.

BYGGEVIRKSOMHEDEN

Af kvartalsstatistikken over byggeriet uden for de egentlige landdistrikter fremgår det, at det i januar kvartal påbegyndte byggeri, målt i etageareal, var 77 pct. større end i januar kvartal i fjor. En væsentlig årsag til denne ualmindelig stærke stigning må søges i de gunstige vejrforhold i årets første måneder, og der kan i april kvartal ventes en nedgang i det påbegyndte byggeri, dog ikke større, end at tallene for første halvår under ét vil vise en betydelig fremgang i forhold til 1960. Da det fuldførte

byggeri samtidig kun forøgedes med 9 pct., viste det samlede etageareal under opførelse pr. 1. april en meget stærk stigning og nåede ny rekordhøjde, næsten 4.8 mill. m² mod 3.9 m² pr. 1. april 1960.

For boligbyggeriets vedkommende var stigningen i det påbegyndte etageareal i forhold til januar kvartal i fjor endnu stærkere end for byggeriet som helhed, nemlig 113 pct., og antallet af påbegyndte lejligheder androg ca. 8500 mod 4400. I samme tidsrum fuldførtes 5650 lejligheder, 300 flere end i januar kvartal 1960, og ved udgangen af kvartalet var antallet af lejligheder under opførelse steget til 30.700 sammenlignet med 26.200 et år tidligere.

Siden 1. april 1960 er der sket visse forskydninger inden for det igangværende boligbyggeri. Medens antallet af lejligheder, der opføres af private bygherrer uden offentlig støtte, er steget fra 11.800 til godt 17.000, viser antallet af lejligheder, der opføres af private bygherrer med offentlig støtte, en nedgang fra 4500 til 1900. Til gengæld er antallet af lejligheder, der opføres af boligforeninger – næsten alle med offentlig støtte – steget fra 8600 til 10.800.

I den foregående oversigt omtaltes kort forslaget om ændringer i loven af 1958 om boligbyggeri. Under forslagets behandling i folketinget er bestemmelserne om støtte til privat boligbyggeri ændret derhen, at der er åbnet mulighed for at yde statsgaranti for lån i og driftstilskud til 4000 parcel- og rækkehuse årligt i stedet for 2000, idet antallet af lejligheder i privat udlejningsbyggeri, der kan opnå offentlig støtte, i så fald formindskes tilsvarende. Ifølge det oprindelige forslag kunne der hvert år ydes støtte til 10.000 lejligheder i socialt byggeri og 10.000 lejligheder i privat udlejningsbyggeri samt række- og parcelhuse. I den vedtagne lov er der givet adgang til at overføre lejligheder fra den ene gruppe til den anden, idet formålet er fuld udnyttelse af lovens muligheder for et støttet byggeri af 20.000 lejligheder om året.

Driftstilskuddet til det støttede byggeri er som tidligere nævnt fastsat til 8.50 kr. pr m² årligt, men statsminister Kampmann har bebudet, at der vil blive søgt gennemført en forhøjelse af driftstilskuddet for at modvirke følgerne for huslejen i nybyggeriet af diskontoforhøjelsen og rentestigningen på obligationsmarkedet.

FORBRUGET

Mellem 1959 og 1960 forøgedes omsætningen i detailhandelen ifølge Statistisk Departements indeks (der ikke omfatter grovvarer, varer overvejende til erhvervsmæssig anvendelse eller biler og motorcykler) med ca. 8 pct., og den samlede detailomsætning var i januar kvartal i år ligeledes ca. 8 pct. større end i samme kvartal 1960. For april mned viser indekset en mindre nedgang i sammenligning med april i fjor, men grunden hertil

må søges i arbejdskonflikten. Væksten i forbruget har ligesom i fjor været stærkest for varige forbrugsvarer. Specielt kan nævnes, at nettotilgangen af fjernsynsapparater i de første 5 måneder af 1961 har udgjort ca. 89.000 mod ca. 70.000 i samme periode det foregående år. I det nævnte tidsrum er i 1961 indregistreret ca. 33.600 nye personautomobiler, hvilket er næsten 10 pct. flere end i 1960.

BETALINGSBALANCE OG VALUTASTILLING

Underskuddet på vare- og tjenestebalancen i 1960 er nu opgjort til 535 mill. kr., hvilket er noget mindre, end man tidligere havde regnet med. Fradrages fra dette beløb nedgangen i bankernes valutabeholdning (129 mill. kr.), de offentlige institutioners nettolåntagning i udlandet (33 mill. kr.), de modtagne erstatninger fra Tyskland til KZ-fanger (18 mill. kr.) samt leverandørkreditter m.v. på 125 mill. kr. til SAS, bliver til rest 230 mill. kr., som i det væsentlige antages at skyldes en undervurdering af indtægterne eller overvurdering af udgifterne på vare- og tjenesteposterne, idet den foreløbige opgørelse af de private virksomheders udenlandske mellemværender tyder på, at de private nettokapitalbevægelser i 1960 ikke har haft større omfang.

Af de såkaldte usynlige poster på betalingsbalancen er nettoindtægten vedrørende søtransport opført med praktisk taget det samme beløb i 1960 som i 1959, men i sidste halvdel af 1960 må udløbet af en del langtidskontrakter antages at have bevirket en mærkbar nedgang i den danske handelsflådes fragtindtægter. Fragtratetallet, der udelukkende er baseret på den aktuelle notering af trampfartsrater for tørlastskibe, havde i andet halvår 1960 en svagt stigende tendens og lå i gennemsnit for hele året ca. 8 pct. højere end 1959. I den forløbne del af 1961 har det ligget på omtrent samme niveau som i første halvår 1960.

Bortset fra rejseposten er heller ikke de øvrige »usynlige« poster undergået væsentlige ændringer. På rejsekontoen har indtægterne ved udlæn-

Betalingsbalancens hovedposter.

(Mill. kr.)

	1. kvt. 1960	2. kvt. 1960	3. kvt. 1960	4. kvt. 1960	Året 1960	Året 1959
Indtægter eller udgifter (÷) netto vedrørende:						
Vareindførsel og -udførsel (f.o.b.)	÷576	÷332	÷240	÷362	÷1510	÷768
Søtransport	130	150	130	125	535	520
Rejser	15	45	120	50	230	130
Øvrige vare- og tjenesteposter	38	55	65	52	210	208
Varer og tjenester i alt	÷393	÷82	75	÷135	÷535	90

Udenrigshandelen (generalhandel).
(Månedsgennemsnit i mill. kr.)

	Import	Eksport	Heraf: Landbrugs-produkter	Heraf: Industri-produkter[1])	Import-overskud
1. kvt. 1960	1076	813	386	378	263
2. kvt. 1960	999	830	372	415	169
3. kvt. 1960	949	805	367	395	144
4. kvt. 1960	1108	920	398	466	188
1. kvt. 1961	1069	833	357	418	236
April–maj 1961	946	759	347	368	187
Jan.–maj 1960	1041	808	382	379	233
Jan.–maj 1961	1020	803	353	398	217

[1]) Incl. kød- og mælkekonserves.

dinges turistbesøg her i landet imidlertid fortsat de seneste års kraftige stigning, og da stigningen i udgifterne til danskes turistrejser i udlandet har været betydelig mindre, var nettoindtægten på rejsekontoen 100 mill. kr. større end i 1959.

I de første 5 måneder under ét har såvel importen som eksporten ligget på omtrent samme niveau som i den tilsvarende periode i 1960. Merindførslen har andraget ca. 1080 mill. kr. mod 1165 mill. kr. i fjor. Med en merindførsel af denne størrelse må underskuddet på vare- og tjenestebalancen have været betydeligt, men i samme tidsrum formindskedes bankernes valutabeholdning kun med ca. 60 mill. kr. I løbet af juni forringedes valutastillingen dog yderligere med næsten 100 mill. kr. I sin tale ved provinsbankernes årsmøde den 7. maj gjorde nationalbankdirektør Svend Nielsen gældende, at en betydelig gældsættelse til udlandet havde tilsløret underskuddet på betalingsbalancen, og at der var opstået en »skjult valutapukkel« i form af forretningsmæssig kredit, først og fremmest importgæld. Staten har som bekendt også optaget forskellige lån i udlandet og har for nylig fået bemyndigelse til yderligere at låne for indtil 200 mill. kr. i udenlandsk valuta, og Kjøbenhavns Telefon Aktieselskab har i U.S.A. optaget et lån på 10 mill. $, hvoraf 48 mill. kr. blev trukket i januar kvartal i år. I denne forbindelse kan i øvrigt nævnes, at en ny valutabekendtgørelse af 20. juni har lettet adgangen til at få kredit i udlandet.

2. 8. 1961
C. L.